

คว้นยาเส้นเวอร์ยีนาค ณ Cafe' de Chote

เกาะเต่า พ.ศ. 2486

ปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2486 นักโทษการเมืองทั้งหมดถูกย้ายที่คุมขังจากเกาะตะรุเตามายังเกาะเต่า เป็นการเคลื่อนย้ายข้ามคาบสมุทรจากคุกเก่ากลางทะเลอันดามันมาสู่คุกใหม่กลางทะเลอ่าวไทย

เมื่อนักโทษการเมือง 54 คน มาถึงทัณฑสถานเกาะเต่า เกาะเล็กๆ โดดเดี่ยวซึ่งอยู่ห่างไกลจากฝั่งแผ่นดินและไม่มีผู้คนอาศัย ทุกสายตามองเห็นเพียงโรงขังในรั้วรอบขอบชิด สภาพที่เต็มไปด้วยความลำบากยากเข็ญ หากใครคิดจะหลบหนี อาจเผชิญกับรังปืนกลสายปากกระบอกส่งกระสุนไปได้ทุกทิศทาง แม้ว่าเกาะแห่งนี้จะมีทัศนียภาพงดงามหาดทรายขาวสะอาด ภูเขาเขียวชอุ่ม ท้องฟ้าสีคราม พร้อมทั้งแนวอินเลียงนกขาปีโน้นขับขานเพลงทว่ามันก็คือที่คุมขังให้มนุษย์ปราศจากอิสรภาพ

เกาะเต่ากลายเป็นเกาะนรกที่ไม่ผิดแผกจากเกาะตะรุเตา ผู้คอยต้อนรับนักโทษการเมืองในวันนั้นคือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 10 คน พร้อมกับนักโทษสามัญอีก 50 คน

สำหรับช่วงเดือนแรก พัดดีเพี้ยน อนุโรจน์ ผู้อำนวยการเกาะเต่าได้ให้การดูแลและปฏิบัติต่อนักโทษการเมืองดีพอสมควร อนุญาตให้ออกไปท่องเที่ยวรอบเกาะได้อย่างเสรี เพียงแต่ในตอนกลางคืนนักโทษทุกคนจะต้องอยู่ภายในรั้วกัน และด้วยความที่ปฏิบัติต่อนักโทษที่เพิ่งมาจากตะรุเตา ดึงเจนเกินไป พัดดีเพี้ยนจึงถูกพันตำรวจเอกพระกล้า กลางสมร (มงคล หงสไกร) อธิบดีกรมราชทัณฑ์ในขณะนั้นสั่งย้ายไปพ้นจากเกาะเต่า แล้วให้ร้อยตรี พยอม เปรมเดชา มาเป็นพัดดีคนใหม่แทน ซึ่งเป็นการมาพร้อมกับมาตรการเข้มงวดอย่างยิ่ง ในตอนกลางคืนนักโทษการเมืองจะถูกกักบริเวณอยู่แต่ในเขตรั้ว

... เอาใบหนาดมาตากให้แห้ง
แล้วมาหั่นให้เป็นฝอยผสมกับ
น้ำตาลทรายบ้าง น้ำผึ้งบ้าง
อัดใส่กระป๋อง
เมื่ออยากก็เอาอัดกลิ้งสูบ ควันโหมงไปเลย
ยาพันธุ์ใหม่ ดร.โชติ คุ้มพันธ์ ให้ชื่อว่า
เวอร์ยีนขาด ...

ห้ามออกไปไหนเด็ดขาด พอตกกลางคืนทุกคนจะ
ถูกส่งเข้าไปในเรือนขัง ไม่เพียงเท่านั้น อธิบดีกรม
ราชทัณฑ์ยังมีคำสั่งให้นักโทษการเมืองที่อายุต่ำกว่า
60 ปี ต้องใช้แรงงานเยี่ยงกรรมกรแจกเช่นนักโทษ
สามัญ ซึ่งขัดต่อหลักการของเรือนจำที่จะยกเว้น
ให้นักโทษการเมืองไม่ต้องทำงานหนัก แต่คำสั่ง
ดังกล่าวกลับอ้างว่า เพื่อให้นักโทษการเมืองต้อง
ออกกำลังกาย เป็นการต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บ

นั่นเป็นจุดเริ่มต้นความทุกข์ยากของนักโทษ
การเมือง และการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตประจำวันให้
อยู่รอดเพื่อรออิสรภาพ แน่แน่นอนว่า ชีวิตของพวกเขา
ย่อมมีรายละเอียดของเรื่องราวหลากหลาย และ
สามารถเล่าผ่านแง่มุมต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ

ทว่าสำหรับบทความนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึง
เฉพาะเรื่องของ ยาเส้นเวอร์ยีนขาด และ Cafe' de
Chote ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับนักโทษการเมืองคน
สำคัญที่ชื่อว่า ดร.โชติ คุ้มพันธ์

ดร.โชติ คุ้มพันธ์ คือใคร? ทำไมจึงมาเกาะเต่า?

สำหรับ ดร.โชติ คุ้มพันธ์ คนสำคัญที่เราจะกล่าวถึง
ในบทความนี้ เดิมเป็นชาวจังหวัดไผ่ล้อมอำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี เกิดเมื่อ 29 พฤษภาคม พ.ศ.
2442 บิดามีอาชีพตัดไม้ฟืน แล้วบรรทุกเรือแจว
มาขายที่ปากคลองตลาดเพื่อส่งเสียให้ลูกชาย
เรียนหนังสือ เมื่อ ดร. โชติ เรียนจบจากวัดปทุมคงคา
แล้วได้เข้าทำงานในโรงภาษีหรือกรมศุลกากรใน
ปัจจุบัน แต่รู้สึกไม่พอใจหัวหน้าซึ่งเป็นนายฝรั่ง
จึงลาออกและได้งานใหม่เป็นเสมียนในห้างยาสูบ
อังกฤษและอเมริกัน จนที่สุดเลื่อนตำแหน่ง
เป็นพนักงานเก็บเงินของห้างรับเงินเดือนสูงถึง
150 บาท อย่างไรก็ตาม ดร.โชติ ยังเห็นความ
ไม่เป็นธรรมที่คนไทยถูกพวกฝรั่งเอาเปรียบเสมอๆ

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อมีการประกาศ
รับสมัครทหารอาสาในเดือนกันยายน พ.ศ.2460
ดร.โชติ ได้สมัครเข้าร่วมเป็นทหารอาสาในกอง
รถยนต์หน่วย 3 ซึ่งปฏิบัติงานในประเทศฝรั่งเศส
หลังเสร็จสิ้นสงครามและกลับคืนสู่เมืองไทย ดร.โชติ

ดร.โชติ เมื่อเป็นทหารอาสาสงครามโลกครั้งที่ 1

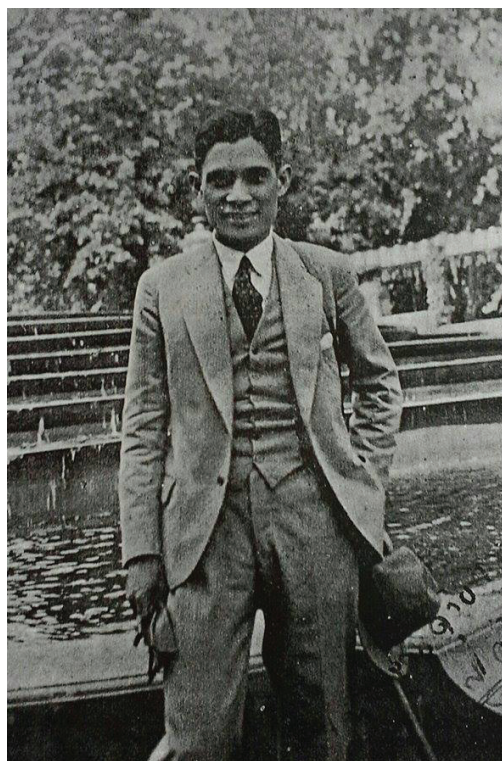

วางแผนกับสมัครพรรคพวกประมาณ 100 คน มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยจะใช้กำลังเข้าคุมตัวในหลวงไว้เป็นตัวประกัน และนำอาวุธของทหารอาสามากระทำการ ทว่าท้ายที่สุดแผนการกลับถูกยกเลิกไป สำหรับแผนการดังกล่าวของ ดร.โชติ นั้น เกิดขึ้นในช่วงก่อนที่เขาจะเดินทางไปเยอรมนีใน พ.ศ.2465 **นั่นแสดงว่า ดร.โชติ กับพรรคพวกได้ประชุมวางแผนที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองก่อนหน้าที่คณะราษฎรจะประชุมกันเป็นครั้งแรกที่หอพัก เลขที่ 9 Rue Du Somerard กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2469 เสียอีก**

ดร.โชติ เดินทางไปเยอรมนีเพื่อหาทางศึกษาต่อแม้จะไม่มีทุนทรัพย์ อาศัยเงินเก็บสะสมให้เพียงพอต่อค่าพาหนะเดินทาง ครั้นเมื่อไปถึงเยอรมนีแล้วเพื่อนที่ทราบข่าวจึงช่วยหางานให้ ดร.โชติ ทำงานรับจ้างตามสถานที่ต่างๆ เก็บเงินได้บ้างเพียงเล็กน้อยต่อมาจึงดำเนินกิจการส่งสินค้าเข้าออกทำให้มีทุนมากขึ้น ตลอดเวลา 3 ปีในเยอรมนี ดร.โชติ รวบรวมเงินทุนเพื่อเข้าศึกษาต่อ โดยเริ่มเรียนภาษาเยอรมันที่มันไฮม์ (Mannheim) แล้วสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยเบอร์ลินทางด้านการพาณิชย์ใน พ.ศ. 2468 ต่อมาใน พ.ศ. 2472 ได้ย้ายไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยไลพ์ซิก (Leipzig) และได้ปริญญาเอกทางด้านรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์หรือ Dr. rer po. Diplkfm (B.comm) ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในเยอรมนีช่วง พ.ศ.2473 ดร.โชติ ยังได้รับเลือกเป็นนายกสภา Hauptgemeinschaft Aus laendischer Studierender Berlin ซึ่งเป็นสมาคมนักเรียนชาวต่างประเทศในเยอรมนี

เมื่อสำเร็จการศึกษา ดร.โชติ เดินทางกลับประเทศไทยใน พ.ศ.2476 โดยเข้ารับราชการในกรมปลัดบัญชี กระทรวงกลาโหม ภายหลังกระทรวงเศรษฐกิจได้ขอตัวไปอยู่กรมบัญชาการกลาง

สำนักงานปลัดกระทรวง จวบจนใน พ.ศ.2477 ดร.โชติ รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมพาณิชย์ ทั้งยังเป็นอาจารย์สอนวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกันนี้ ดร.โชติ ถูกกล่าวหาว่ากระทำการให้ประชาชนเสื่อมความนิยมต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ เนื่องจากได้วิจารณ์คณะผู้ก่อการปฏิวัติ พ.ศ.2475 รวมถึงวิพากษ์รัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกัน ดร.โชติ ยังไปให้การเป็นพยานในกรณีที่พระยาศราภย์พิพัฒน์ ต้องคดีกับภูบวรเดช ส่งผลให้คณะผู้ก่อการรู้สึกไม่พอใจมากยิ่งขึ้น จวบจนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2477 รัฐบาลมีคำสั่งให้เนรเทศ ดร.โชติ ไปอยู่ใน

ดร.โชติ ขณะศึกษาที่มหาวิทยาลัยไลพ์ซิก เยอรมนี

ดร.โชติ เมื่อครั้งถูกกักกันที่ไซบีเรียเมืองไทย อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เขตกักกันที่อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งในสมัยนั้นถือเป็นเสมือน “ไซบีเรีย” ของเมืองไทยโดยมีกำหนดเวลากักกัน 5 ปี หลังจากพ้นโทษออกมา ดร.โชติ ยังคงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลคณะราษฎรเสมอๆ แล้วใน พ.ศ.2481 ดร.โชติ ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏโดยคำพิพากษาศาลพิเศษของรัฐบาล ถูกจองจำอยู่ในเรือนจำบางขวางตั้งแต่ พ.ศ.2482 และถูกเนรเทศไปยังเกาะเต่าเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2486

วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2486 ทณฑสสถาน เกาะเต่าได้ต้อนรับสมาชิกนักโทษการเมืองเพิ่มมาอีกสองคน คือ หม่อมมราชนิพนธ์นิมิตรมงคล นวรัตน์ และ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ ซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตในเรือนจำบางขวางด้วยข้อหากบฏ เมื่อ พ.ศ.2481 ทางรัฐบาลมีความเห็นว่า ทั้งสองเป็นพวกหัวแข็ง

และไม่รู้จักเข็ดหลาบต่อโทษทัณฑ์จึงออกคำสั่งเนรเทศมายังที่คุมขังบนเกาะเต่า สอ เสถบุตร นักโทษการเมืองคนสำคัญจากตะรุเตาที่ถูกย้ายมายังเกาะเต่าได้บรรยายภาพวันที่นักโทษใหม่ทั้งสองคนมาถึงเกาะว่า

“ภาพที่ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ และ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ ประสบเมื่อแรกไปถึงเกาะเต่านั้นทำให้เขาตกใจแทบสิ้นสติ เพราะมันเป็นภาพของเมืองนรกบนโลกมนุษย์อย่างแท้จริง แทบทุกคนผอมจนมีแต่หนังหุ้มกระดูก หน้าซีดซีขาว แหวดตาแห้งแล้งอิดโรย บางคนนั่งกอดเข้าห่มผ้าตัวสั่นสะท้าน บางคนก็เดินทวนทรายฝ่าผอนหลดล้วย ปากก็พำเพื่อตะโกนเอะอะโวยวายด้วยพิษไข้ขึ้นสมอง บางคนก็อาเจียนเป็นนเปรอบริเวณที่นอนอยู่ บางคนก็นั่งซมดดวงตาเหม่อลอย บางคนก็นอนขดห่มผ้าตัวสั่นราวกับลูกนก ผู้มาใหม่ทั้งสองสำนึกทันทีว่า ตนได้ถูกส่งเข้ามาอยู่ในแดนแห่งความตายร่วมกับนักโทษการเมืองในคดีกบฏ พ.ศ. 2476” (พิมพ์วิไลกุลเสถียร, 2537, 176)

ขณะที่ แฉ้ว แสงส่งสูง นักโทษการเมืองจากคดีกบฏนายสิบ พ.ศ.2478 เล่าถึงวันแรกที่ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ มาถึงเกาะเต่าด้วยความว่า

“ข้าพเจ้าได้ยินแต่ชื่อของ ดร. โชติ คุ่มพันธ์ มาช้านานแล้ว แต่ไม่เคยรู้จักและเห็นตัวจริงเลย ฟังจะได้เห็นตัวจริงวันนี้เอง ท่าทางสง่าผ่าเผย สมเป็นชายชาติทหารอาสาสงครามโลกครั้งที่ 1 มีของติดตัวมาหลายกระเป๋ใหญ่ มีเสื้อผ้าและอาหารกระป๋องอีกมากมาย” (แฉ้ว แสงส่งสูง, 2514)

เวอร์ยีนาค และ Café de Chote

สภาพชีวิตบนเกาะเต่าของ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ มิได้ ผิดแผกไปจากนักโทษการเมืองคนอื่นๆ ที่ต้องเผชิญ กับสภาพความทุกข์ยากไม่เว้นวัน หากแต่ด้วยความ ที่ ดร.โชติ เป็นคนมีบุคลิกที่มีได้จ่อมจมอยู่ในความ เชื่อมั่นลึ้นหวัง กลับใช้เวลาในแต่ละวันคิดค้นทำ สิ่งต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพ ทั้งยังแสดงออกถึงมิตรภาพเต็มเปี่ยมต่อผู้ร่วมชะตา กรรมในที่คุมขังเดียวกัน นักเรียนนอกจากเยอรมนี ผู้นี้จึงกลายเป็นเพื่อนแท้ของนักโทษการเมืองทุกคน บนเกาะอย่างสนิทใจ ดังเห็นได้จากคำบอกเล่าของ แ้ว แสงส่งสูง ที่ว่า

“เมื่อ ดร.โชติ อยู่ร่วมกับนักโทษการเมืองรุ่นเก๋านานเข้า ประกอบด้วยน้ำใจอันกว้างขวางโอบอ้อมอารี เผื่อแผ่ ช่วยเหลือ ใครเจ็บป่วยก็แบ่งปันยาให้ตลอดจนอาหารของคนป่วยก็เปิดเครื่องกระป๋องให้ โดยมีได้คิดจะเก็บเอาไว้เพื่อตัวเอง ดร.โชติ คุ่มพันธ์ จึงเป็นที่รักเคารพ นับถือ ของเพื่อนร่วมคุก และที่สุดอาหารกระป๋องจำนวนมากของ ดร. โชติ ก็หมดไป” (เรื่องเดียวกัน)

ครั้นเมื่ออาหารกระป๋องต่างๆ ได้หมดสิ้นไปแล้ว ถึงตรงนี้วีรกรรมของ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ จึงได้บังเกิดขึ้น ความเหมือนกันระหว่างอองอเร เดอ บัลซัค (Honor de Balzac) นักเขียนฝรั่งเศสเลื่องชื่อกับนักโทษการเมืองชาวไทยอย่าง ดร.โชติ นั่นคือ เป็นคนที่ร่างกายขาดคาเฟอีนไม่ได้

นั่นแหละเป็นจุดเริ่มต้นของ Café de Chote บนเกาะเต่า

“ดร.โชติ คุ่มพันธ์ เป็นคนติดกาแฟอย่างงอมแงม กาแฟกระป๋องที่มีอยู่ก็หมดไป ตัวเองจะกินก็

ไม่มี ตอนนี้อยู่ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ ออกจะกระสับกระส่าย เรื่องไม่มีกาแฟกินอยู่ไม่น้อย แต่ ดร.โชติ ผู้ไม่เคยชนะต่อความอยากกาแฟ ก็ค้นพบวิธีทำกาแฟแบบใหม่ สูตรใหม่ รสใหม่ โดยเอาข้าวแดงมาคั่วให้ไหม้แล้วตำให้ละเอียดใช้ชงต่างกาแฟ ก็พอแก้ความอยากไปได้ และในที่สุดนักโทษการเมืองเกาะเต่า ก็มีกาแฟกินกันทุกคน อาหารมื้อเช้า ก็กาแฟข้าวแดงกับมันเทศต้ม รสชาติก็อร่อยดี พวกเราเรียกกาแฟสูตรใหม่นี้ว่า Café de Chote” (เรื่องเดียวกัน)

นั่นคือเสียงเล่าของ แ้ว แสงส่งสูง อดีตสืบทอผู้กลายเป็นนักโทษการเมืองที่ดูเหมือนจะประทับใจวีรกรรมดังกล่าวของ ดร. โชติ ยิ่งนัก ขณะที่ไทยน้อยหรือ เสลา เรขะรุจิ ได้เขียนถึงเรื่องราวของ ดร.โชติ กับกาแฟไว้ด้วยเช่นกัน ความว่า

“ด็อกเตอร์ทางเศรษฐศาสตร์ผู้นี้ได้สร้างทฤษฎีและปฏิบัติขึ้นตามผลของการทดลอง โดยเอาข้าวสารแดงคั่วเข้า แล้วชงด้วยน้ำ แต่รสชาติของกาแฟย่อมมีขมปนอยู่ เขาจึงปลุกปล้ำจะให้เป็กาแฟขึ้นให้จงได้ ด้วยการเติมบรเพ็ดที่หาง่ายณ เกาะนั้นลงไป นับแต่นั้นเป็นต้นมา เราได้เห็น ดร.โชติ คุ่มพันธ์ ชงกาแฟแบบใหม่มิได้ขาดทุกเช้า

ทั้งๆ ที่เราก็คงเป็นบุคคลอันน่าสังเวชก็ยิ่งอดกลับไปสังเวชเขาไม่ได้ และเมื่อใดเขาถูกสัพยอกเขาก็ได้แต่เงยหน้าขึ้นยิ้มยิงฟันขาว แต่ใบหน้าที่ยิ้มแย้มและคำเจด้นั้น ยังมีส่วนที่ฉายให้เห็นว่าเป็นใบหน้าของผู้ที่บึกบึน อดทนและการเป็นนักต่อสู้อย่างหาตัวจับยากคนหนึ่ง” (ไทยน้อย, 2506, 608-609)

ไม่เพียงแต่กาแฟเท่านั้น อีกสิ่งหนึ่งที่นักโทษการเมืองหลายคนรู้สึกว่าจะอดเสียไม่ได้เลย นั่นคือ บุหรี่หรือยาสูบ โดยสองคนสำคัญที่ดูเหมือนจะรู้สึกกระสับกระส่าย หากมิได้อัดควันยาเส้นพันธุ์เวอร์จิเนีย (Virginia) เข้าปอด ได้แก่ สอ เสถบุตร นักเรียนนอกอังกฤษ ซึ่งต่อมากลายเป็นเจ้าของผลงาน พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยอันลือเลื่อง และ

สอ เสถบุตร กับ ชีวิตในเรือนจำ ที่เกาะตะรุเตา

ดร.โชติ คุ่มพันธ์ นักเรียนนอกเยอรมัน

แรกที่เดียว นักโทษการเมืองได้จัดเตรียมยาเส้นดังกล่าวติดกระเป๋ามาด้วยพอสสมควร ทว่าครั้นกาลเวลาผ่านไปนานวันบนเกาะเต่า ยาเส้นที่เตรียมมาก็หมดลง กลายเป็นควันที่ลอยหายไปสู่อากาศ และเมื่อจะพึงพายาตั้งหรือยาสูบพื้นเมือง พ่อค้าที่ล่องมากับเรือจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีเพื่อนำข้าวของมาขายนักโทษบนเกาะเต่านั้น ก็ตั้งราคาขูดรีดอย่างร้ายกาจ ในที่สุด ทั้งสอ เสถบุตร และ ดร. โชติ คุ่มพันธ์ จึงต้องคิดค้นหายาเส้นพันธุ์ใหม่เพื่อระงับความอยากสูบบุหรี่ของตนเอง สอ เสถบุตร บันทึกไว้ว่า

“นอกจากอาหารแล้ว บุหรี่ก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ สอ เสถบุตร และนักโทษการเมืองบางคน เมื่อบุหรี่และแม้แต่ยาตั้งยาสูบหาไม่ได้ พวกเขาจึงต้องเอาใบหนาดมาหั่นเป็นฝอยๆ ใช้อย่างคั้งแทนยาสูบ” (พิมพ์วิไลค์ เสถบุตร, 2537, 180)

สำหรับผู้ที่ไม่เสาะหาใบหนาดมาทำยาสูบ ก็คือ ดร. โชติ นักเรียนเศรษฐศาสตร์จากเยอรมนีนั่นเอง

“ดร.โชติ คุ่มพันธ์ เป็นคนสูบกั้ง คาบไปคาบมาเส้นพันธุ์เวอร์จิเนียรหมดทุกกระป๋อง แม้แต่ยาตั้งเมืองไทยก็หมด หนัๆ เข้าคาบคั้งเปล่านั้น เพื่อดูกลิ่นเอา นานเข้าทนไม่ไหวต้องค้นหาใบยาพันธุ์ใหม่อีกที่บนเกาะเต่า...เอาใบหนาดมาตากให้แห้ง แล้วมาหั่นให้เป็นฝอยผสมกับน้ำตาลทรายบ้าง น้ำผึ้งบ้าง อัดใส่กระป๋อง เมื่ออยากก็เอายัดคั้งสูบ ควันโขมงไปเลย ยาพันธุ์ใหม่ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ ให้ชื่อว่า เวอร์จิหนาด” (แผ้ว แสงสูงส่ง, 2514)

เมื่อได้ยาเส้นพันธุ์ใหม่มาสูบให้ขึ้นปอดแล้ว นักโทษการเมืองบางคนก็ยังไม่พอใจ ประรณากล้องสูบกับยาเส้นเวอร์รียขนาดอีกด้วย สอ เสถบุตร นั้นแหละคือตัวการคิดทำกล้องยาสูบใหม่ ดังปรากฏบันทึกเป็นหลักฐานว่า

“ต่อมาคุณหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เสถบุตร) ได้คิดค้นทำกล้องยาสูบขึ้นใหม่ เพื่อใช้สำหรับสูบกับยาเส้นเวอร์รียขนาด โดยใช้ขี้ขี้ข้าวโพด ที่มีอยู่บนเกาะเต่า นำมาคว้านให้เป็นรูสำหรับบรรจุเส้นยา ตัดหัวท้ายตามความต้องการ แล้วหาไม้เล็กๆ ที่มีรูเสียบตรงกลางใช้เป็นกล้องได้อย่างดี กล้องขี้ข้าวโพดนี้ยังสูบยิ่งอร่อย เพราะขี้ข้าวโพดจะเริ่มไหม้ ทำให้มีรสหวานหอม ชวนสูบยิ่งนัก” (เรื่องเดียวกัน)

กรุณกลืนส่งท้าย

จากเรื่องราววีรกรรมของ ดร.โชติ คุ้มพันธ์ บนเกาะเต่า เกี่ยวกับการคิดค้นยาเส้นพันธุ์ใหม่ เวอร์รียขนาด และกาแฟตามสูตร Café de Chote สะท้อนให้เห็นภาพการดิ้นรนดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ท่ามกลางความทุกข์ยาก แม้จะตกอยู่ห้วงทัศนทาลกลายเป็นนักโทษการเมืองในที่คุมขังบนเกาะโดดเดี่ยวกลางทะเล ประหนึ่งเกาะนรกแสนทรมาน อย่างไรก็ตามก็ยังปรากฏให้เห็นถึงความพยายามของมนุษย์ที่จะต่อสู้ยืนหยัด โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อลมหายใจในแต่ละวันอย่างไม่แปล่าตายจวบจนถึงวันแห่งอิสรภาพ

ผู้เขียนบทความใคร่เชิญชวนผู้อ่านดื่มด่ำกับวันโสมงของยาเส้นเวอร์รียขนาดและความหอมกรุ่นของกาแฟข้าวแดง ณ Café de Chote ไปด้วยกัน ■

ไถยน้อย (เสลา เระรุจิ). (2506). เกษนรกกกลางทะเลฉลาม. พระนคร: แพร์พิทยา.

พิมพ์วิคค์ เสดบุตร. (2537). สอ เสดบุตร. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.

แผ้ว แสงสูงส่ง (2514). “เรื่องไม่เรื่อง” ใน รัฐธรรมนูญฉบับปฐมฤกษ์จนถึงปัจจุบัน หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ดร.โชติ คุ่มพันธ์ 30 กันยายน 2514. พระนคร: อักษรสมัย. ไม่มีเลขหน้า.

